

Representantforslag nr. 74

(2007-2008)

fra stortingsrepresentantene Odd Einar Dørum og Leif Helge Kongshaug

Dokument nr. 8:74 (2007-2008)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Odd Einar Dørum og Leif Helge Kongshaug om å øke det strategiske handlingsrommet i norsk forskning og utvikling (FoU)

Til Stortinget

BAKGRUNN

Forskning er en viktig forutsetning for ny kunnskap, menneskelig dannelse, miljøbevissthet og et innovativt og nyskapende næringsliv. Forskning skal gi oss ny kunnskap om det vi ennå vet for lite om når det gjelder menneskehetens bakgrunn og historie, og den skal bidra til nye løsninger som kan møte morgendagens behov.

En gunstig økonomisk situasjon for Norge gjør at mulighetene til å investere i framtida aldri har vært større. Det gjør man ved å satse på kunnskap og nye ideer gjennom robuste bevilgninger og langsiktige, vedvarende satsinger på forskning og utvikling (FoU) i institusjoner og bedrifter. Dette krever politisk evne til å se forskningens betydning, og politisk vilje til å satse på forskning.

I den rød-grønne regjeringens tiltredelseserklæring - Soria Moria-erklæringen - vektlegges det at vi må ha ambisiøse mål for norsk forskningsinnsats i årene som kommer. Av erklæringen fremgår det blant annet at Regjeringen vil øke forskningsinnsatsen til 3 prosent av BNP innen 2010, styrke forskerrekutteringen og satse på næringsrettet forskning. I erklæringen understrekes bl.a. følgende:

"Den offentlige finansierte forskningen skal styrkes gjennom økte bevilgninger til universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter. Et vesentlig virkemiddel vil være å øke overføringene til forskningsfondet."

Forslagsstillerne er enig i at det er viktig med ambisiøse forskningsmål, men har merket seg at Regjeringen i svært liten grad følger opp formuleringene om en forskningsinnsats slik disse fremkommer av tiltredelseserklæringen, retorikken som ble presentert av de nåværende regjeringspartiene under valgkampen i 2005, samt målene og virkemidlene som det har vært bred politisk enighet om siden behandlingen av den gjeldende forskningsmeldingen, jf. St.meld. nr. 20 (2004-2005).

Forslagsstillerne viser i denne forbindelse til behandlingen av - og debatten knyttet til - statsbudsjettene for 2007 og 2008, herunder blant annet det såkalte "hvileskjæret" med hensyn til basisbevilgningen til universiteter og høyskoler, bruk av avkastningen fra forskningsfondet for å finansiere kontingenten til EUs 7. rammeprogram, brudd på den vedtatte opptrappingsplanen for stipendiater, for svak innsats med hensyn til utstyrsinvesteringer og innskjerping av den velfungerende og ubyråkratiske SkatteFUNN-ordningen.

Forslagsstillerne mener ovennevnte eksempler er tydelige signaler på Regjeringens manglende evne og vilje til å satse på FoU i de to budsjettårene de rød-grønne partiene har hatt flertall i Stortinget. Forslagsstillerne har merket seg at man fra Regjeringens side er opptatt av å understreke at bevilgningene til FoU i statsbudsjettet for 2008 innebærer en økning med om lag 1,2 mrd. kroner i forhold til 2007, noe som tilsvarer en realvekst på 3 prosent. Etter forslagsstillernes mening er dette for svakt og lite offensivt, jf. bl.a. vekstmålet vedtatt i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 20 (2004-2005).

Videre er det et faktum at en betydelig andel av "veksten" for forskningsområdet i statsbudsjettet for 2008 knyttes til økt kontingent til EUs rammeprogram - som i overveiende grad finansieres av økt avkastning fra Fondet for forskning og nyskaping. For-

slagsstillerne vil i denne forbindelse påpeke at Forskningsfondet - hvis opprinnelige intensjon ved opprettelsen i 1999 var å kunne skape et langsiktig og strategisk handlingsrom for norsk forskning og etter hvert også har bidratt til å finansiere Kvalitetsreformen - med dette er redusert til et regulært driftsfond til finansiering av allerede eksisterende poster.

På en åpen høring i Stortinget 6. november 2007 karakteriserte Akademikerne og Forskerforbundet Regjeringens budsjettframlegg for 2008 som henholdsvis "kortsiktig og fragmentert" og "overraskende nøkternt og svakt". Uttalelsen fra Norges forskningsråds hovedstyre vedrørende budsjettforslaget, gjengitt på Forskningsrådets nettsted 7. november 2007, påpeker at

"forslaget til statsbudsjett ikke imøtekommer de utfordringene Norge står overfor, og er heller ikke i samsvar med de målsettingene som Stortinget stilte seg bak under behandlingen av forskningsmeldingen. Veksten er for svak, sentrale prioriteringer følges ikke opp og Forskningsfondets rolle er sterkt begrenset."

Forslagsstillerne slutter seg til disse vurderingene, jf. bl.a. Venstres merknader i Budsjett-innst. S. I (2007-2008) og Budsjett-innst. S. nr. 12 (2007-2008), og vil understreke at det er av avgjørende betydning for FoU i Norge at det eksisterer et handlingsrom som åpner for store satsinger av strategisk art og som samtidig gir den nødvendige grad av forutsigbarhet og frihetsgrader for institusjoner, bedrifter og Norges forskningsråd. Forslagsstillerne kan ikke se at Regjeringen gjennom statsbudsjettene for 2007 og 2008 har bidratt til et slikt handlingsrom, og mener det er behov for en tydeliggjøring av hvordan dette handlingsrommet kan økes.

Etter forslagsstillerne mening er det flere tiltak som er nødvendige for å skape et større strategisk handlingsrom for norsk FoU. Tiltakene som må vurderes, inkluderer - men er ikke begrenset til - blant annet:

1. Et styrket forskningsfond, som brukes til strategiske satsinger i tråd med intensjonen: Dette innebærer at fondsavkastningen brukes til strategiske formål/store satsinger og ikke for å dekke løpende utgifter. Fondsbeholdningen er per i dag på 66 mrd. kroner, og bør etter forslagsstillerne mening være på 150 mrd. kroner i 2010.
2. Tilstrekkelige basisbevilgninger til universiteter og høyskoler: "Hvileeskjæret" må reverseres, og kuttet på 274,3 mill. kroner må tilbakeføres til institusjonene - korrigert for generell økonomisk vekst - i Revidert nasjonalbudsjett for 2008.
3. Forsøk med flerårig budsjettering innenfor viktige forskningsområder: Dette vil gi større forutsigbarhet og åpne for en helt annen fleksibilitet

og autonomi for både institusjonene og Forskningsrådet sammenlignet med det vi har i dag.

4. Utarbeide en forpliktende opptrappingsplan for investeringer i forskningsmessig infrastruktur (bygg, utstyr mv.): Utstyrsetterslepet er stort, og en rekke bygg i universitets- og høyskolesektoren står på vent for rehabilitering og investeringer. Tilfredsstillende forskningsmessig infrastruktur er avgjørende for at norsk FoU skal holde høy kvalitet.
5. Styrke og videreføre den vellykkede SkatteFUNN-ordningen: Hovedkonklusjonen i evalueringen som Statistisk sentralbyrå (SSB) nylig har foretatt av ordningen, er at SkatteFUNN har ført til mer FoU og økt verdiskaping i næringslivet. Regjeringen må derfor gjeninnføre støtte til ulønnet forskningsinnsats, øke timesatsene og beløpsgrensene, samt forplikte seg til en videreutvikling av ordningen.

Disse tiltakene vil, etter forslagsstillerne mening, være med på å bidra til økt strategisk handlingsrom i norsk FoU.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

I

Stortinget ber Regjeringen snarest, og senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2009, fremme forslag om hvordan det strategiske handlingsrommet i norsk FoU kan økes.

II

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en klargjøring av retningslinjene for bruk av avkastningen til Fondet for forskning og nyskaping, for på denne måten å sikre at avkastningen benyttes til strategiske satsinger.

III

Stortinget ber Regjeringen øke Fondet for forskning og nyskaping til 100 mrd. kroner, som en gradvis opptrapping til en fondsbeholdning på 150 mrd. kroner i 2010, senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2009.

IV

Stortinget ber Regjeringen reversere det gjennomførte kuttet i basisbevilgninger til universiteter

og høyskoler på 274,3 mill. kroner, korrigert for generell økonomisk vekst, i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2008.

V

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om forsøk med flerårig budsjettering innenfor viktige forskningsområder.

VI

Stortinget ber Regjeringen fremme en forpliktende opptrappingsplan for investeringer i forskningsmessig infrastruktur (bygg, utstyr mv.).

VII

Stortinget ber Regjeringen styrke SkatteFUNN-ordningen ved å gjeninnføre støtte til ulønnet forskningsinnsats, øke timesatsene og beløpsgrensene, samt forplikte seg til en videreutvikling av ordningen.

7. mars 2008

